

LÆRERVEJLEDNING

Forløbets navn	Læsestrategier og læseforståelse med LST - mobil eller tablet
Nøgleord/tags	Forforståelse, følgeslutninger, forståelsesmonitorering, forståelsesmodeller, LST (læse-/skriveteknologi)
Evt. branchetoning	Kan anvendes i alle brancher
Forløbets omfang	6 til 9 moduler
Forløbets overordnede formål	<p>Kursisten opnår hensigtsmæssige strategier til at kunne læse kortere tekster og instruktioner i hverdagen vha. LST.</p> <p>Kursisten kan varetage jobfunktioner, som kræver læsning af kortere tekster.</p>
Forløbets skriftsproglige færdighedsmål	<p>Kursisterne kan:</p> <ul style="list-style-type: none">- selvstændigt læse korte arbejdstekster, fx instruktioner, ved hjælp af LST- anvende læsestrategier til læsning med LST
Forløbet vigtigste delmål	<p>Kursisten kan:</p> <ul style="list-style-type: none">- anvende overblikslæsning i kortere tekster vha. LST- inddele tekst i relevante passager for oplæsning- tjekke sin læseforståelse undervejs- betjene oplæsningsfunktionen på mobiltelefon eller tablet, herunder indstille stemmevalg og hastighed.
Deltagerforudsætninger	Forløbet er rettet mod læsere, der har behov for oplæsning af tekster i hverdagen for at sikre læseforståelsen. Der kræves ingen særlige deltagerforudsætninger.

<p>Hvad skal underviseren og deltagerne bruge?</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Udprint af side 22 til 32 i dette Samvirke: https://classic.samvirke.dk/magasin/junijuli-2022 2. Udprint af teksten <i>Mink</i> uden markeringer 3. Udprint af teksten <i>Mink</i> med markeringer 4. Udprint af læsespørgsmål til teksten om mink 5. Printede og udklippede strategikort – gerne i lidt større format og laminerede – fra Signe Elmstrøms lærervejledning (se link i referencer). Det anbefales at bruge bagside A, men det er op til underviseren om A eller B anvendes. Kun kortene Følg med i teksten, Oplæsning, Tjek et ord, Understregning samt Stop, undersøg og genlæs anvendes. 6. Tekster som kursisterne selv medbringer fra deres arbejde. 7. Udprint af quiz-spørgsmål til kursisterne 8. Mobil eller tablet, som kursisterne også anvender på arbejdet. 9. Høretelefoner 10. Smartboard eller anden fremviser i klasselokalet
<p>Referencer</p>	<p>Forløbet henter i høj grad inspiration og materiale fra Signe Elmstrøms artikel Læs strategisk med læseteknologi – otte strategier til ordblinde elever. Artiklen kan hentes her: https://www.ucviden.dk/ws/portalfiles/portal/124362145/L_ervejledning_Signe_Elmstr_m.pdf</p>
<p>FORLØBET</p>	
<p>Lektion 1-3</p>	<p>Mål for lektion 1-3</p> <p>Kursisterne opnår en bevidsthed om, at læsning også med oplæsningsværktøjer er en aktiv proces og får en indsigt i, hvilke læsestrategier de måske allerede anvender i læsning med LST.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kursisterne bliver introduceret for forskellige muligheder for oplæsning med mobil eller tablet. Det kan eksempelvis være Google App, Google Translate, Prizmo Go, IntoWords eller AppWriter. • Kursisterne har afprøvet forskellige apps og har valgt det oplæsningsværktøj, de vil lægge ud med at anvende.

	<ul style="list-style-type: none">• Kursisterne kan tage præcise billeder af en kortere tekst og få den læst op.
	<p>Opgave 1:</p> <p>Deling af erfaringer med oplæsning af mobil og tablet.</p> <p>Introduktion:</p> <p>Underviseren introducerer hele forløbet, hvor der først vil være fokus på den tekniske/praktiske del af oplæsning med mobil eller tablet og derefter på, hvordan man læser strategisk bedst med oplæsningsværktøjerne. Forløbets skriftsproglige færdighedsmål og delmål italesættes.</p> <p>Underviseren faciliterer en fælles diskussion på holdet, hvor kursisterne byder ind med tidligere erfaringer med oplæsning med mobil eller tablet i hverdagen. Formålet er at aktivere kursisternes metakognitive forståelse af læseprocessen med LST og give dem en oplevelse af, at de måske allerede har vigtige erfaringer, som kan deles med andre. Yderligere får underviseren et indtryk af kursisternes erfaring med LST, og hvad der eventuelt skal arbejdes videre med. Underviseren kan stille spørgsmål som:</p> <ul style="list-style-type: none">- Hvilke erfaringer har I allerede med at læse tekster vha. mobil eller tablet?- Hvordan hjælper funktionen jer i hverdagen?- Hvis I ikke bruger oplæsning med LST, i hvilke situationer kan I så forestille jer, det kunne være anvendeligt i hverdagen?- Hvilke apps bruger I til oplæsning?- Har I erfaringer med flere apps?- Er der fordele og ulemper ved de forskellige oplæsningsmuligheder?- Hvilke problemer med læsning med mobil/tablet oplever I?- Hvilke strategier har I til at løse eventuelle problemer i læsningen med LST?- I hvilke situationer er oplæsningen en hjælp, og i hvilke situationer fungerer det ikke?

Opgave 2

Underviseren og den enkelte kursist aftaler, hvilke app der i første omgang afprøves til oplæsning. Valget er blandt andet afhængig af, hvilken adgang kursisten har til diverse LST.

Derefter ses de relevante instruktionsvideoer til appsene på www.ordlab.dk eller på YouTube (søg eventuelt på OBU VUC Roskilde).

Kursister og underviser hjælper hinanden med at downloade og installere de relevante apps.

Strategikortene **Følg med i teksten** og **Oplæsning** udleveres og gennemgås. Det pointeres at kortene skal gemmes og kan tages frem som en reminder på strategierne igennem forløbet. Yderligere pointeres det, at strategier kan være både individuelle og afhængige af en læsesituation, og at man frit vælger de strategier, der passer én bedst. Fokus i dagens øvelse er at afprøve de forskellige strategier.

Underviseren har på forhånd downloadet og printet side 22 til 32 i dette Samvirke: <https://classic.samvirke.dk/magasin/junijuli-2022>

Kursisterne får udleveret siderne og arbejder sammen 2 og 2 om at få taget billeder af tekstens enkelte råd og få dem læst op. Der læses ikke et fast angivet antal råd, idet fokus her er på den tekniske del af læreprocessen med LST. Der kan eksperimenteres med forskellige muligheder for læsehastighed, muligheden for highlight af oplæste ord og valg af stemme/oplæser alt efter type mobil eller tablet samt valg af app. Der henvises løbende til punkterne på strategikortene. Underviseren fungerer som konsulent, der cirkulerer mellem grupperne og taler med kursisterne om fordele og ulemper ved de forskellige indstillinger og oplæsninger.

Når der er opnået en vis sikkerhed blandt kursisterne i at anvende oplæsning med den valgte app, instrueres de i at udvælge et enkelt råd fra siderne, som de skal gengive for resten af holdet.

	<p>Gengivelsen kan være enten mundtligt eller ved at kursisten får læst rådet op med sin LST.</p> <p>Forløbet rundes af med en opsamling på holdet, hvor de opnåede erfaringer deles. Underviseren er ordstyrer. Holdet kan f.eks. diskutere:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvad fungerede godt ved oplæsningen? - Hvad fungerede ikke så godt? - I hvor høj grad hjalp oplæsningen til at få en bedre forståelse af teksterne? - Hvad gjorde forskellige indstillinger i læsehastigheden ved forståelsen af teksterne? - Opdagede man gode fif og tricks, der skal deles på holdet? <p>De to strategikort repeteres hurtigt som opsummering, og det pointeres, at der vil blive arbejdet mere i dybden med punktet <i>'Hvor meget skal jeg have læst op?'</i> i de kommende lektioner.</p>
<p>Lektion 4-6</p>	<p>Mål for lektion 4-6:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De opnåede færdigheder fra de forrige lektioner repeteres og konsolideres. • Funktionen med at slå ord op i tilføjes til de allerede opnåede læseforståelsesstrategier. • VØL-strukturen introduceres for kursisterne <p>Opgave 1</p> <p>I opgave 1 repeteres og styrkes de opnåede tekniske færdigheder fra de forrige lektioner. Yderligere introduceres funktionen med at kunne slå ord op via nettet for at styrke læseforståelsen.</p> <p>Som indledning til forløbet beder underviseren kursisterne om at finde de tidligere udleverede strategikort frem, og de repeteres kort. Strategikortet Tjek et ord udleveres og gennemgås. Underviseren gennemgår for kursisterne, hvordan ord kan slås op - eksempelvis vha. AppWriter eller Google app. Dette kan eventuelt gøres ved at vise relevante instruktionsvideoer.</p>

	<p>Underviseren bruger igen arkene med gode råd fra Samvirke. Alle kursister scanner og får læst råd nummer 3 op. Derefter prøver alle at slå ordene <i>ingefær</i>, <i>gurkemeje</i> og <i>antiinflammatorisk</i> op. Der gøres opmærksom på mulighederne for oplæsning af forklaringer i ordbog og muligheden for at søge på billeder af ordene. Fordele og ulemper ved at slå ordene op på forskellige måder evalueres i gruppen.</p> <p>Derefter scannes råd nummer 78, og ordet <i>veneklapperne</i> slås op. Kursisterne prøver med egne ord at forklare ordet for hinanden ud fra deres opslag på nettet.</p> <p>Øvelsen kan forlænges ved at kursisterne scanner andre råd og slår ord efter eget valg op.</p>
	<p>Opgave 2</p> <p>Underviseren forklarer vigtigheden af at være en aktiv læser. Dette kan gøres ud fra VØL-modellen, der kort skitseres her:</p> <p>VØL-modellen VØL-modellen (viden, ønsker, læring) er en læsestrategi, der benyttes før og efter læsning, og som skal medvirke til, at læseren fokuserer på det, teksten handler om. Derved opnås en bedre læseforståelse af teksten.</p> <p>I det første trin i læseprocessen (V) overvejer læseren, hvad han ved om emnet i en given tekst i forvejen. Læseren aktiverer sin <i>viden</i> om emnet.</p> <p>I det andet trin i læseprocessen (Ø) overvejer læseren, hvad han ønsker sig eller forventer at vide mere om, når teksten er læst.</p> <p>Når teksten er læst, noterer læseren sig, hvilke nye oplysninger, det er vigtigt at tage med sig fra tekstens indhold. Dette kan være skriftligt – eksempelvis i form af indtalte noter på sin mobil - eller i hukommelsen. Modellen kan bruges i forbindelse med alle teksttyper.</p>

Trinnene i modellen er således:

V Det ved jeg i forvejen

Ø Det ønsker jeg at vide

L Det har jeg lært

I den kommende opgave modellerer underviseren strategier til før læsning, under læsning og efter læsning.

Før læsning:

Underviseren viser teksten om Mink (uden markeringer) fælles på smartboard eller andet. Overskriften *Mink* læses, og derefter fjernes teksten, så kursisterne ikke fokuserer på denne.

Holdet brainstormer i fællesskab om emnet *mink*. Underviseren noterer ord på tavlen undervejs – gerne i et mindmap. Fokus i øvelsen er ikke skriftlighed, så kursisterne noterer ikke ned.

Når kursisterne ikke længere kan finde flere associationer til ordet *mink*, googler alle det og vælger funktionen 'Billeder'. Får de nye forståelser og associationer ved at scrolle ned gennem billederne?

Underviseren udleverer nu teksten om mink *uden* markeringer. Teksten vises igen på smartboard eller andet, så holdet i fællesskab kan orientere sig i den. De taler i fællesskab om strukturen i teksten. Hvor lang er den? Hvordan er strukturen i forhold til afsnit og overskrifter? Er der billeder og billedtekst, man kan se på før selve teksten læses?

Holdet instrueres i at scanne og få overskrifterne læst højt én ad gangen. Føjes der nye forståelser til, hvad teksten nok indeholder af information?

Derefter diskuteres det på holdet i hvor store 'bidder' det kan være hensigtsmæssigt at scanne teksten og få den læst op.

Formålet er at give kursisterne en bevidsthed om vigtigheden af at planlægge egen læseproces med LST.

Opgave 3:

Under læsning:

Strategikortene **Stop, undersøg og genlæs** samt **Understregning** udleveres og gennemgås.

Teksten med markeringer udleveres nu sammen med arket med læsespørgsmål.

Spørgsmål til det første afsnit scannes og læses.

Derefter læses det første markerede afsnit.

Kursisterne diskuterer, om der er ord og passager i tekststykket, de ikke forstår. Skal strategierne fra strategikortene tages i anvendelse? Hele tekststykket eller udvalgte dele af det genlæses eventuelt.

Ordet **habitat**, eller andre ord kursisterne studser over, slås eventuelt op.

Holdet finder i fællesskab frem til, hvor svarene på spørgsmålene står i teksten, og underviseren understreger i teksten på smartbordet, ligesom kursisterne understreger i egen tekst.

Formålet med den fælles gennemgang er at modellere hensigtsmæssige læsestrategier for kursisterne.

De næste 3 afsnit læses på samme måde i fællesskab.

Derefter læses de sidste afsnit af kursisterne selv. Underviseren vælger, om kursisterne læser alene eller sammen 2 og 2.

Underviseren fungerer som konsulent under læsningen og animerer kursisterne til at afprøve de viste strategier fra strategikortene.

Når alle er færdige med at læse og finde svar, samles der op i fællesskab på holdet. Kursisterne diskuterer deres svar på spørgsmålene, og der markeres i den fælles tekst på smartboardet.

	<p>Opgave 4:</p> <p>Efter læsning:</p> <p>Som afrunding evalueres læseprocessen med kursisterne. Underviseren er ordstyrer og kan i tilfældig rækkefølge komme ind på følgende spørgsmål:</p> <ul style="list-style-type: none">- Fik de svar på de stille spørgsmål til teksten?- Fik de en bedre forståelse af teksten med oplæsning med LST end uden LST?- Oplevede de en bedre læseforståelse efter at have anvendt strategierne fra kortet Stop, undersøg og genlæs?- Slog de ord op undervejs i læsningen og genlæste passager, de ikke forstod?- Hjalp det at slå ord op og/eller genlæse? Hvorfor/hvorfor ikke?- Hvilke læsestrategier fra kortet Oplæsning anvendte de, i forhold til hvor meget af teksten, der skulle læses op?- Kunne der være andre læsestrategier med LST?- Hvad var der af fordele og ulemper ved oplæsningen med LST?- Var de nødt til at justere læsehastighed eller andre indstillinger i oplæsningen undervejs for bedst mulig at forstå teksten?- Hvad har de lært i processen?- Hvad har de behov for at træne yderligere fremover? <p>OBS! Kursisterne instrueres i at medbringe en tekst fra sit arbejde, som de skal læse næste undervisningsgang</p>
Lektion 7-9	<p>Mål for lektion 7-9:</p> <ul style="list-style-type: none">• De opnåede læsestrategier med LST fra de forrige lektioner repeteres og konsolideres.• Færdighederne overføres til tekster, som kursisterne møder i deres hverdag på jobbet.• Kursisterne inspireres til at læsningen med LST også kan bruge uden for jobbet (quiz-spil)

Opgave 1

Kursisterne har medbragt egne tekster, og de læser dem efter den nedenfor opstillede model for *før*, *under* og *efter* læsning, hvor principperne fra VØL og strategikortene kombineres. Modellen gennemgås eventuelt på smartboard før teksterne læses og underviseren henviser igen til strategikortene:

Før læsning:

- Dan overblik over teksten.
- Hvad ved jeg om emnet i forvejen?
- Hvad er læseformål? Hvad ønsker jeg at få svar på i teksten?
- Oplæsning: Hvor meget skal læses op ad gangen og med hvilken hastighed?

Under læsning:

- Læs de enkelte afsnit
- Stop, undersøg og genlæs ved ord og sætninger, der ikke giver mening.
- Sæt eventuelt streg under vigtige ord og sætninger

Efter læsning:

- Fik jeg svar på det, jeg forventede i teksten?
- Fik jeg nye, vigtige oplysninger under læsningen af teksten?

Læreren fungerer som konsulent under øvelsen og taler med de enkelte kursister om hensigtsmæssige strategier, udfordringer i læsningen, mulig ændring af strategi mm. undervejs i øvelsen.

Hvis der er tid, kan kursisterne eventuelt bytte tekster og læse teksterne fra andre erhverv efter modellen.

Som afrunding evalueres læseprocessen fælles med kursisterne. Formålet er, at kursisterne lytter til og lærer af hinandens erfaringer. Underviseren kan eventuelt spørge til:

- Hvilke strategier fra strategikortene brugte de undervejs?
- Fungerede strategierne?

	<ul style="list-style-type: none"> - Kunne de med fordel have brugt andre strategier? - Hvilke strategier kunne de bedst lide? - Hvad fungerede eller fungerede ikke i de forskellige apps anvendt til oplæsning?
	<p>Opgave 2</p> <p>Formålet med opgaven er at øve de tekniske sider af LST yderligere samt at henlede kursisternes opmærksomhed på, at LST kan bruges i mange situationer i hverdagen - herunder hygge 😊.</p> <p>Quiz-spil - instruktion:</p> <p>Kursist får udleveret arkene med quiz-spørgsmål.</p> <p>Kursisterne arbejder derefter sammen 2 og 2 om at få læst de 20 spørgsmål med tilhørende svarmuligheder højt.</p> <p>Parrene bliver indbyrdes enige om, hvilket svar der er det rigtige, og det valgte svar markeres.</p> <p>Når alle er færdige med opgaven, læser underviseren de korrekte svar højt, og kursisterne tæller sammen, hvor mange point de fik.</p> <p>De korrekte svar til spørgsmålene i quizzen er:</p> <p>1) b – 2) c – 3) a – 4) c – 5) b – 6) a – 7) b – 8) c – 9) a – 10) b – 11) a – 12) c – 13) b – 14) a – 15) a – 16) c – 17) a – 18) c – 19) b – 20) c</p>
	<p>Forslag til videre progression</p> <p>De opnåede strategier og færdigheder i forløbet skal repeteres og implementeres i kursisternes dagligdag og arbejdsliv. Det er derfor vigtigt, at der videre i forløbet arbejdes med strategierne, og at der jævnligt lægges op til fælles refleksion på holdet. Der kan stilles spørgsmål som:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hvordan, hvornår og til hvad bruger I strategierne? - I hvilke situationer går det godt? - I hvilke situationer oplever I en udfordring ved at bruge LST? - Hvad ville have virket bedre? - Hvad har I brug for at arbejde mere med og få mere viden om?